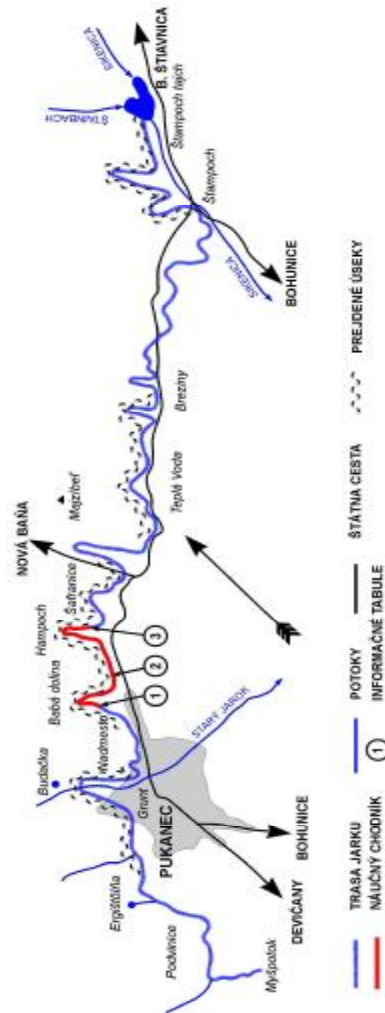

Chodník popri bývalom jarku je určený pre nenáročnú turistiku pre všetky vekové kategórie. Trasa vedie pekným prostredím lesom i otvorenou krajinou. Popri sledovaní technického diela môžu návštevníci spoznávať neživú prírodu, flóru a faunu nášho regiónu prostredníctvom informačných tabulí, ako aj priamym pozorovaním prírody.

Ďalšia trasa v dĺžke asi 4 km vedie od odbočky zo štátnej cesty Pukanec- Banská Štiavnica v miestach asi 100 m nad križovatkou s cestou od Bohuníc po Štamposký tajch nad prepriahacou stanicou Štamposch, kam sa dá prísť po lesnej ceste.

Spoločnosť priateľov cestovateľa Samuela Šikeťa a pukanskej histórie

Náučný chodník Štamposký jarok Pukanská časť

Koľkí z Vás vedeli o existencii jarku zo Štampochu do Mišpotoku? Verili by ste tomu, že voda zo Štampoského tajchu pred 240 rokmi tiekla a poháňala stupy pod Podvinickými záhradami? Poďte sa s nami presvedčiť o tomto technickom diele a možno aj s Vašou pomocou sa nám ho podarí preskúmať celú a aspoň čiastočne sprístupniť verejnosti!

Pukanské bane s rozvinutým ťažiarstvom boli vždy závislé od hojnosti vody. Rudná oblasť sa nachádza na úbočiach pohoria, tvoriaceho rozvodie medzi povodím Hrona a Ipľa. Nepreteká tadiaľto žiadna rieka, pramena tu len menšie potoky. Oblasť preto trpí nedostatkom stálej tekúcej vody. Navyše v priebehu 18. storočia po vyťažení rúd s vysokým obsahom kovov prišiel rad aj na rudy s nižšou kovnosťou, čo znamenalo vyššiu spotrebu energie na jednotku spracovaného kovu. Muselo sa prečerpávať viac vody a prepravovať viac rudy.

Ľudská a zvieracia sila, tradičné energetické zdroje, sa ukázali ako nedostatočné na pokrytie tohto zvýšeného dopytu. Najvhodnejším riešením sa ukázalo budovanie tajchov, v ktorých sa hromadila voda z atmosférických zrážok. K ich projekcii došlo najmä zásluhou svetoznámeho vedca a učiteľa banského učilišťa v Banskej Štiavnici Samuela Mikovíniho a jeho odchovcov v polovici 18. storočia. Energetický potenciál vody sa využíval na pohon bankských a úpravárenských zariadení. Na zachytávanie zrážkových vôd slúžil domyselný systém zberných jarkov, ktoré boli vedené tak, aby privádzali vodu do nádrže z oveľa väčšej plochy, než bolo samotné povodie. Z tajchov sa voda rozvážala systémom náhonných jarkov na niekoľkonásobné použitie k bankským čerpacím strojom a zariadeniam na úpravu rúd (stupy). Pozdĺž jarkov pôvodne bola dláždená alebo sypaná prístupová cesta.

Na zabezpečenie dostatku vody boli aj v pukanskom chotári projektované stavby niekoľkých vodných nádrží, a to v Štamposkej doline, Grunte a Chorvádoline. Uskutočnila sa však len stavba tajchu na Štampochu, s rozpočtom 21 tisíc zlatých nákladom Hlavného komornogrófskeho úradu v Banskej Štiavnici.

Štamposký tajch teda patrí tiež do systému štiavnických tajchov vybudovaných na banské účely. Nachádza sa v katastrálnom území obce Dekýš v nadmorskej výške 480 m n. m.

Priehradný múr vodnej nádrže bol projektovaný na výšku 8 siah (okolo 15 m) s množstvom vody na 21 týždňov pre 6 želez (tílkov). Z vnútornej strany mal byť stavaný z kameňa, z vonkajšej bol sypaný íl. Voda z neho mala poháňať 7 stúp v Bohunickej doline. Pre veľkú vzdialenosť od bankských diel (asi 9 km) sa neskôr rozhodli priviesť vodu z tohto tajchu do Podvinických a Mišpotockých stúp. Stavba bola realizovaná v rokoch 1768-1770. Celková dĺžka vodnej priekopy bola 12 266 metrov. Trasa viedla po vrstevnici ponad osadu Štampoch, pukanské Majere, cez vinice na Šafranciach, Pukanec, do Podviníc. V dolinách, v ktorých bol predpoklad privalových vôd, viedli vodu vodnými válovmi ponad údolné potoky. Týchto válovov bolo projektovaných 12, a to od Štampochu počínajúc cez Hrnčiarovu dolinu, zadnú Boľkovu, prednú Boľkovu, zadnú Poliakovu, prednú Poliakovu, Kamenný závoz, Majzibel'skú, Veľkú Majzibel'skú, Tretiu Majzibel'skú, Hampoch, Babú dolinu a Grunt. Pri pukanskej tehelni pod Greguškami sa mala do spomenutej priekopy vlievať voda z Kiebesa. Na mape z r. 1767 je podrobne vyznačená trasa priekopy a červenou farbou sú značené miesta s priepustnou pôdou, kde koryto malo byť postlané ubitou hlinou, aby voda z priekopy nepresakovala a modrou farbou sú značené miesta s pôdou nepriepustnou. Spád vodnej priekopy mal byť 15 palcov na 100 siah (asi 20 cm na 100 m). Na vode z priekopy posilnenej vodou vytekajúcou zo štólne Juraj (Ergišťoľňa) bolo zakreslených 14 kaskád so stupami v mieste Podvinických záhrad. V Mišpotoku, pod sútokom predchádzajúcich vôd s Dolinskou už boli postavené 3 stupy. Priekopa okrem zabezpečenia vody pre stupy zachytávala vody tečúce z kopcov a tak chránila mesto pred privalmi. Pozostatky Štampoského jarku sú viditeľné i dnes. Aj Vy si ich môžete pozrieť v skutočnosti podľa priloženej mapy.

Pukanská časť jarku, ktorá ide proti toku vody, sa začína na Strákotke. Z námestia tam vedie zelená turistická značka, ktorá pokračuje na Krížny buk. Trasa pokračuje cez Babú dolinu, ponad Chudú do Hampochu, kde sa končí a napája sa na štátnu cestu a späť do Pukanca. Trasa meria približne 2 km a sú na nej umiestnené 3 náučné tabule.

Prvá všeobecná informačná tabuľa na začiatku trasy

Časť druhej informačnej tabule o rastlinstve a živočíšstve

Tretia tabuľa o geológii a baníctve umiestnená na konci trasy